

6. Грин Г. Человеческий фактор : роман / Г. Грин ; [пер. с англ. М. Осинцевой]. – М. : Междунар. отношения, 1989. – 272 с.
7. Грэм Грин в редакции журнала и новый взгляд на «Силу и славу» : [запись беседы и коммент. Т. Ланиной] // Иностранная литература – 1987. – № 11. – С. 220–225.
8. Клоэтта И. Моя жизнь с Грэмом Грином. В поисках начала: фрагменты книги / Ивонна Клоэтта ; [пер. с фр. Е. Клоковой] // Иностранная литература. – 2009. – № 3. – С. 176–212.

Кальницька Віолетта. *Художньо-сміслова змістовність епіграфів пізніх романів Грема Гріна.* Аналіз композиційно-сюжетної побудови сукупності всіх пізніх романів Грема Гріна дав змогу виявити низку особливостей, характерних для його романної техніки. Незмінним елементом композиції пізніх романів Гріна є паратекст, який містить, крім назви твору, епіграфи, а також короткі передмови-звернення й відіграє важливу структурно-змістову роль, оскільки задає перспективу осмислення твору. Аналіз дав змогу виявити, що всі епіграфи, за винятком епіграфа до «Людського фактора», у художній системі пізніх романів мають настільки ж важливе значення, як і назви, оскільки є точною смисловою проекцією ідейно-художнього змісту відповідного роману й виступають своєрідним зв'язком між його назвою та текстом. Паратекст більшості романів письменника (за винятком «Мандрів з моєю тітонькою» і «Монсеньйора Кіхота») не тільки виконує функцію орієнтації читача, але і є коротким, проте ємним викладом естетичних принципів письменника. Усе це вказує на те величезне значення, яке Грін надавав цій частині своїх романів. Паратекст кожного роману в нього тісно пов'язаний із подальшим текстом, є чітко продуманою проекцією його змісту та орієнтиром для читача в простір цього змісту.

Ключові слова: поезика, Грем Грін, паратекст, епіграф, художньо-композиційна організація.

Kalnytska Violeta. *Artistic and Semantic Depth of Epigraphs in Later Novels by Graham Greene.* The article deals with the analysis of the composition and plot construction of later novels by Graham Greene, which revealed a number of features specific to the author's novelistic techniques. Paratext was found to be an invariable element of Greene's later novels, comprising the title, epigraphs, short prefaces and dedications, and playing an important structural and meaningful role in artistic and semantic comprehension of the novel. The study showed that all the epigraphs, except the epigraph to «The human factor» are just as important in the artistic system of the later novels as the title, since epigraphs bear an exact semantic projection of the artistic content of the corresponding novel and act as a link between the title and the novel. Paratext of the majority of Greene's novels (with the exception of «Travels with my Aunt» and «Monsignor Quixote») not only serves as to orient a reader but also provides a short whereas concise statement of the author's aesthetic principles and is indicative of his commitment to realism and understanding of humanizing role of literature. Paratext in each novel is closely associated with the further text is a clearly deliberate projection of its content and a reader's guide into this content.

Key words: poetics, Graham Greene, paratext, epigraph, artistic and compositional organization

Статья поступила в редколлегию
08. 03. 2016 г.

УДК 821.161.2"18/19"В.Стефаник.07:82.09Л.Луців

Соломія Ковалів

Василь Стефаник у літературно-критичній рецепції Луки Луціва

У статті висвітлено методологічні принципи та жанрові риси літературознавчої стефаникіани діаспорного дослідника, журналіста, співредактора газети «Свобода» (Нью-Йорк) Луки Луціва. Окреслено етичні засади полеміки науковця з радянськими ідеологічними інтерпретаціями творчості Василя Стефаника.

Ключові слова: стефаникіана, Лука Луців, світоглядні орієнтири, комуністична ідеологія, українське еміграційне літературознавство.

Постановка наукової проблеми та її значення. Лука Луців (псевдонім – Лука Граничка) (1895–1987) – відомий в українській діаспорі публіцист, журналіст, дослідник. Розпочинав він свій шлях у лавах Січових стрільців, як літературний критик співпрацював із «Вісником» Д. Донцова, у

повоєнний час був членом МУРу, а відтак відбув за океан, де працював у 1950–1970-х роках співредактором щоденної газети «Свобода». Вивченням творчості В. Стефаніка Л. Луців зайнявся ще в міжвоєнному двадцятилітті, а після Другої світової війни продовжував на американському континенті. Спадщина науковця, яка складає понад 350 праць з історії літератури (в тому числі й близько десяти студій, присвячених В. Стефаніку), на жаль, на сьогодні належним чином не висвітлена та не оцінена.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У радянській Україні про стефанікіану Луки Луціва були лише окремі недоброзичливі згадки. Скажімо, у Федора Погребенника, усестороннього стефанікознавця, праці котрого є зразком для сучасних науковців, можна подекуди знайти несхвальні ідеологізовані оцінки, які зводяться до звинувачень Л. Луціва в «буржуазно-націоналістичних» фальсифікаціях: у його розвідках, мовляв, «перекручення, спотворення світогляду і творчості письменника-демократа йдуть у парі із злобними наклепами на нашу радянську дійсність, на радянське літературознавство» [1, с. 35].

Натомість у вільному світі прозвучали прихильніші й зваженіші оцінки, наприклад, у розвідці Юрія Стефаніка «Роздуми про батька» докладно проаналізовано працю Луки Луціва «Василь Стефанік – співець української землі». На п'яти сторінках тексту автор указує на значну наукову вартість цієї монографії, подаючи біографічну довідку про колишнього січового стрільця Л. Луціва, акцентує увагу на тому, що «його роботи, як і найновіша про В. Стефаніка, відзначаються науковою об'єктивністю, аналітичною спостережливістю і, врешті, майже унікальною солідністю у збиранні і показі матеріалів... вона є своєрідною підручною книгою стефанікознавства, без якої ніякий дослідник творчості цього письменника не зможе обійтись» [2, с. 99]. Фундаментальною цю розвідку син покутського новеліста вважає з огляду на значну кількість наукової літератури, яку опрацював сумлінний дослідник.

У сучасній незалежній Україні літературознавці почали плідно користуватися спадщиною діаспорного науковця. Скажімо, Р. Піхманець у монографіях «Іван Франко і Василь Стефанік: взаємини на тлі доби» [3] (2009) та «Із покутської книги буття. Засади творчого мислення Василя Стефаніка, Марка Черемшини і Леся Мартовича» [4] (2012) подав низку посилань на дослідження Луки Луціва «Іван Франко – борець за національну і соціальну справедливість» та «Василь Стефанік – співець української землі».

Мета й завдання цієї статті – з'ясувати методіку стефанікознавчих студій Луки Луціва 1930–1970-х років, більшість із яких ще не була предметом науково-критичного аналізу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Стефанікіана Л. Луціва охоплює два періоди: перший тривав із 1931 по 1949 рік, коли автор жив в Україні (довоєнний період), а другий – із 1949 по 1981 рік, коли дослідник переїхав у США (повоєнний період), де працював у науковій та публіцистичній сфері, виступивши на захист спадщини В. Стефаніка від ідеологічних перекручень.

Л. Луців зацікавився творчістю В. Стефаніка й вирішив детально вивчити та дослідити її. Між іншим, обидва автори жили приблизно в один і той самий час, хоч Л. Луців і був молодший за новеліста більш ніж на два десятки років.

Безперечно, на формування в молодого літературознавця зацікавлення творчістю «поета твердої душі» (як найменував В. Стефаніка Д. Донцов) вплинуло кілька чинників: біографічні (особисті зустрічі з митцем), творчі й політичні. Так, на перетинах життєвих шляхів видатного письменника та молодшого від нього на чверть століття дослідника його новелістики можна спостерегти декілька збігів: як В. Стефанік, так і Л. Луців у свій час навчалися у Дрогобицькій гімназії, притім обоє належали до прогресивних молодіжних гуртків, а згодом зустрічалися на сторінках «Літературно-наукового вісника» та інших видань. Крім того, Л. Луців залишив згадку про їхнє знайомство, яке відбулось у Відні в 1916 році: новеліст, виступаючи з лекцією, «говорив тоді про великого сина галицької землі – Івана Франка. Говорив так, як і писав: короткими і вриваними реченнями» [5, с. 2].

У «Віснику» та інших виданнях з-під пера Л. Луціва в передвоєнні роки виходять праці, присвячені цій видатній літературній постаті. Першим дослідженням була стаття «Його слово (Думки про Стефаніків стиль)», опублікована 1931 року у виданні «Дорога» – додатку до газети «Громадський голос», що була політичним органом потужного радикального руху й на сторінках якої публікував свої художні твори та політичні матеріали В. Стефанік.

У 1937 році Л. Луців друкує у «Віснику» за редакцією Д. Донцова такі праці, як «Стефаник у літературній критиці», «Стефаників світ» та «Стефаникове слово».

Аналізуючи «Стефаників світ» Л. Луціва, зауважуємо, що автор безпосередньо звертається до сильних естетичних вражень, які кожен читач отримує від творів В. Стефаника. Науковець апелює насамперед до глибинних мотивів у працях новеліста, закликає читачів звертатися до текстів, передусім «розмовляти і з тим Антоном зі “Синьої Книжечки”, що “пропив усе до нитки”; і з Іваном Дідухом, який твердить, що “Бог гніває си на таких, що землю на гендель пускають”; і з тим третильником зі Сну, що то йому сниться вже його власна земля і він її “зубами держить”, кохає, як “рідну жінку”; треба вислухати слів усіх Стефаникових героїв...» [6, с. 223]. Л. Луців убачає у фальшивих інтерпретаціях політичну вигоду, передусім для ідеологічних визискувачів, які В. Стефаника пориваються зобразити поетом «селянської бідноти», співцем «кращої селянської долі» та провісником приходу «геніїв» Леніна та Сталіна. Дослідник виступає противником таких деструктивних прочитань творчих та біографічних сторінок із життя письменника. Науковець у цій статті робить спроби реконструкції біографії Стефаника та його навколишнього світу. Однак указує, що першорядне завдання – «трактувати Стефаникову творчість як цілість» [6, с. 228], адже саме така неподільність – це «живий організм, сотворений душевною структурою письменника» [6, с. 228]. Прикметною характеристикою студій цього періоду вважаємо цілісний підхід до творчості В. Стефаника, як до суцільного організму.

Отже, цілісність людини В. Стефаника Л. Луців убачає в послідовності етичних засад і релігійних переконань своїх персонажів. У роботі з творами В. Стефаника дослідник проявив глибокі знання з історії літератури, теорії літератури, уважність та зосередженість. Пробуючи досягнути жанрово-композиційні пошуки та світоглядні орієнтири В. Стефаника, Л. Луців аналізує новели та концентрує увагу на головних ідеях, які виголошує зі статті в статтю.

Центральним принципом, за спостереженнями дослідника, є ідея цілісності людини, передусім української душі та наскрізної індивідуальності душі тих героїв, яких «не сміємо називати пасивними, безвладними та інертними» [7, с. 266]. За словами Л. Луціва, «Стефаникові селяни – се не большевицькі грабіжники, вони тверді.. але впоминаються за своїм “рихтом”» [7, с. 267]. Провідною ідеєю, яка промовляє з текстів В. Стефаника, за заувагами Л. Луціва, є також поняття землі та України, які архетипні та наскрізні у творчій парадигмі експресіоніста – «землю треба “зубами” тримати і передати її своїм дітям та внукам» [7, с. 270], які є продовжувачами роду й будівничими майбутнього України! У цій позиції національно-культурного спорудження власної Батьківщини Л. Луців проявив глибоке розуміння ідеологем В. Стефаника, для якого повсякчас питання національної розбудови було пріоритетним. Характеризуючи галерею постатей, які створив В. Стефаник, дослідник акцентує увагу на позитивному ставленні селян до Бога.

Чималої наукової уваги заслуговує стаття Л. Луціва «В. Стефаник у літературній критиці» (1931). У цій розвідці, висвітлюючи творчість В. Стефаника, дослідник спирався на концептуальні характеристики І. Франка і, безсумнівно, погоджувався із Мойсеєм українського народу, що «сильне, як океан глибоке, чуття та “неохибний артистичний” такт» [8, с. 124] притаманні творам новеліста.

У власних стефаникознавчих дослідженнях Л. Луців покликався на міркування Б. Лепкого, А. Крушельницького, М. Євшана, В. Бойка та О. Грицяя, однак не погоджувався із їхніми тезами про «песимізм» і «трагізм» у текстах експресіоніста. Л. Луців слушно заперечував односторонність у твердженнях В. Коряка та В. Дорошенка про так звану «мужицьку психологію», зображену новелістом, та спростовував їхні міркування стосовно того, що «тлом для Стефаника є “убоге пасивне село” і що в оповіданнях побачимо “саму но голоту, зубожілих селян, що з жалем згадують колишні кращі часи, коли жити було легше”» [8, с. 128]. Дошкульно критикуючи деяких дослідників В. Стефаника (О. Дорошкевича, Д. Лукіяновича, М. Сріблянського), Л. Луців виокремлює працю М. Івченка, котрий «бажав відкрити в словах і діях Стефаникових героїв загальні життєві закони всього українського народу від найдавніших часів аж до сьогоднішнього дня» [8, с. 130].

У своїх літературно-наукових узагальненнях Л. Луців дійшов висновку про викривлене трактування Стефаникового «песимізму», яке авторові нав'язливо приписували тогочасні критики. Звернувши увагу на це питання, Л. Луців виклав своє бачення так званого песимізму В. Стефаника як мистецького відтворення реальних, однак різних за емоційним складом картин людського буття, проте аж ніяк не затьмарених зневірою. Цю думку автор підтверджує такими міркуваннями

В. Стефаніка: «Я застерігаюся проти песимізму. Бо те, що мужик не має, що їсти, так само, як ви, те, що він ломить собі голову над хлібом або вмирає – то се не є ніякий песимізм. А як є десь там у мене якийсь бідне хлопщище, якого мама посилає, із дзбаночком по воду і воно мусить йти – то чи в сьому не можна б, наприклад, бачити так само добре зразку колосальної дисципліни?» [7, с. 273].

Отож, Л. Луців у дослідженнях довоєнного періоду зображає В. Стефаніка як національно свідомого речника свого народу, спираючись і на проблематику, і на сюжетобудову його творів. Вагомого значення надає Л. Луців психологічному мікроаналізу творів новеліста, його умінню проникнути та відімкнути закутки людської душі. У свою чергу, Степан Микуш у книзі «Вивчення поетики Василя Стефаніка» (2011), глибоко досліджуючи методику написання новел В. Стефаніка та відчуваючи його індивідуальний стиль і поетику художніх текстів, вивчає майстерність творення діалогів у художній тканині творів. Тож говорячи про поліфункціональність Стефанікових діалогів, С. Микуш звертається й до спостережень Луки Луціва у брошурі «Василь Стефанік: літературна критика і дійсність», виданій у 1937 році і підписаній псевдонімом Лука Граничка, де той зазначає, що «“Стефанікові монологи” – се в дійсності монологічні діалоги» [9, с. 127].

У спробах осягнути та репрезентувати своє бачення українського письменника Л. Луців також аналізує критичні праці про В. Стефаніка інших науковців. Згадані статті – «Стефанік у літературній критиці», «Стефаніків світ» та «Стефанікове слово» – були вміщені у брошурі «Василь Стефанік. Літературна критика і дійсність», яка вийшла у 1937 році у Львові і стала підсумком стефанікознавчих спостережень.

У повоєнний (еміграційний) період, перебуваючи у США, де з 1952 року працював співробітником «Свободи», науковець збагнув загрози заідеологізованого літературознавства. Він накреслив перспективу очищення спадщини В. Стефаніка від ідеологічних спотворень, щоб ознайомити закордонних українців із правдивою творчістю покутського автора. У цьому напрямі в широкому спектрі науково-дослідних зацікавлень він і вивчав життєвий та творчий шлях В. Стефаніка. Спадщину діаспорного періоду про новеліста можна поділити жанрово на студії із полемічним, науково-популярним та мемуарним характером.

Скажімо, з нагоди тринадцятих роковин смерті В. Стефаніка 1949 року у «Свободі» було надруковано статтю «Вечірня година». Це розвідка мемуарного спрямування, у якій переплітаються експресивні спомини Л. Луціва про оспівувача української землі, чия творчість немовби «блискавка.., яка тільки на хвилю прорізує чорні хмари і гасне, осліпивши своїм блиском тих, що на неї дивляться» [5, с. 2]. Далі Л. Луців подає низку роздумів про В. Стефаніка, сюжети та персонажі творів котрого у певні моменти життя неначе промовляють до нього, що пробуджує в дослідника філософські роздуми про національну ідею України й вимушену скитальщину її дітей. Очевидно, такі міркування породжені тим, що, будучи вигнанцем із власної Батьківщини, як і численні персонажі Стефанікових новел, Л. Луців також свято вірить у те, що «прийде час, і ми, як Данило («Вона земля»), “завернемо свої вози до схід сонця, аби Бога не гнівити...”, бо “наше діло з землев... з рідною землею”» [5, с. 3].

У двадцятиріччя смерті та шістдесятиріччя літературної творчості новеліста на сторінках календаря «Свободи» за 1957 рік з'явилася життєписна стаття «Василь Стефанік». Л. Луців, подаючи біографічні дані про «найбільшого мистця українського слова після Т. Шевченка» (І. Франко), посилається на біографію В. Стефаніка, підписану псевдонімом його сина Юрія – Юрієм Гамораком. Проникливо підійшовши до аналізу художніх творів письменника, Л. Луців виявляє ключові ідеї, які промовляють зі Стефаніківських літературних полотен та які є духовними джерелами українського народу. Л. Луців продовжує тему архетипної ментальності В. Стефаніка, розмову про яку розпочав ще у довоєнні роки. Це ідея землі, яка є і мікрокосмом, зрештою, й макрокосмом для його героїв, туга за нею та любов до неї, ідея віри в Бога, в яку у цій праці дослідник ще більше вникає. В очі впадає публіцистичне апелювання до об'єктивного висвітлення релігійної позиції видатного мистця, адже апологети радянської ідеології настирливо писали про антирелігійні погляди новеліста. Проте, як зауважує Л. Луців, «Стефанікові герої ніде не виступають проти існування Бога, і тому деякі редактори творів Стефаніка під Советами, як, наприклад, Аркадій Любченко, мусіли повикидати зі Стефанікових творів згадки про Бога» [10, с. 38]. Такі настанови критикам із боку тоталітарної влади сприяли цілковитому нівелюванню об'єктивної характеристики творчого кредо В. Стефаніка. Інформує Л. Луців читачів і про те, що більшість

героїв зі спадщини новеліста взяті з життя. Із властивою для літературознавця ґрунтовністю Л. Луців звертає увагу на динамічний стиль В. Стефаніка, де пластичні та оригінальні порівняння підсилюють композицію новел. Насичена ж провінціалізмами та архаїзмами, його творча манера митця, урешті, витворює експресіоністичну тканину тексту, у якій «Стефанікові селяни-герої скупі на слова, їхні речення, головним чином прості та короткі, – б'ють по душі читача, мов важкі удари залізної довбні» [10, с. 39–40].

У «Свободі» у травні 1961 року Л. Луців видрукував студію «Московська отрута», яка була гострим відгуком на літературний портрет «Василь Стефанік» Ніни Жук. Діаспорний науковець суворо засуджує вимушені ідеологічні спекуляції радянських дослідників навколо національних ідеалів та принципів покутського новеліста. Традиції таких інтерпретацій розпочинав ще В. Коряк у 20-х роках у праці «Селянський Бетховен», де говорив про так зване ««дикунство» українського села за часів панування буржуазії» [11, с. 2]. Лука Луців зазначив, що В. Коряк, зрештою, сам загинув від такого «освіченого та толерантного» комуністичного режиму. Так само і повоєнні літературознавці, серед них – і Ніна Жук, затиснуті в лещата тоталітарного режиму, були змушені маніпулювати фактами й якомога більше підсипати в тексти «московської отрути», фальшуючи Стефанікові твори, викривляючи або ж опускаючи певні біографічні моменти із життя новеліста. Л. Луців стояв на класичних засадах українського літературознавства, тож таке оманливе перекручування та заплісцування очей на правду викликало обурення та палкі критичні коментарі з боку дослідника.

Цикл повоєнних стефанікознавчих праць увінчала синтетична монографія «Василь Стефанік – співець української землі» (1971). Це певною мірою ключова та завершальна праця Л. Луціва про В. Стефаніка, адже, ще будучи дописувачем «Свободи», дослідник неодноразово виявляв бажання віддати належне геніальному співвітчизнику. Зважаючи на те, що в редакції газети часу на додаткову роботу та реалізацію такого плану не було, Л. Луців, за його свідченнями, змушений був вийти з редакції газети «Свобода», однак творчої праці не покинув: «на власне бажання відійшов на пенсію. Було це у вересні 1970 року і зробив я це тому, бо хотів написати більшу працю про Василя Стефаніка. Попередні свої книжки про Кобилянську, Шашкевича, Шевченка і Франка я писав вдома після повних вісьмох годин праці у “Свободі”» [12, с. 479]. Цей обов'язок був почесним, однак і надзвичайно виснажливим для 75-річного науковця.

Для викриття ідеологічних спекуляцій, яких зазнавав покутський автор на Батьківщині, Л. Луців намагається якомога правдивіше у своїй монографії змалювати істинний життєпис та творчий змаг співвітчизника. Працю всього життя про новеліста Лука Луців виклав на 488 сторінках, структурно поділивши її на дев'ять великих розділів. На початку дослідження, уникаючи суворого академічного викладу, Л. Луців передмову виклав у формі бесіди з читачем. У розділах, які поділяються на підрозділи, дослідник у хронологічному порядку подає життєпис новеліста, час від часу звертаючись до праць інших дослідників. Частина розділів має проблемно-тематичний характер: «Василь Стефанік у критиці», «Мій життєпис в моїх творах», «Незакінчені твори письменника», «Жінки в творах Стефаніка», «Моя література в моїх листах», «Стефанік у спогадах сучасників», «Стефанікове слово», «Стефаніків світ». Інші заголовки мають художньо-образний характер. Автор проявив неабияку вигадливість, використовуючи для назв підрозділів цитати із Стефанікової автобіографії («Мати не хотіла згодитися, щоб мене посилати до школи», «Писати я почав дуже рано, ще в гімназії»), з його листів («В Кракові я виробив собі вже відповідне оточення»), спогадів («Знакомство з Морачевським – найважливіша подія моєї молодості»), роздумів про В. Стефаніка його дослідників та колег («Стефанік володіє тяжким секретом передавати настрої в розмовах»), а також заголовки зі Стефанікових творів («Палій»). Ухилення від академічного стилю, художня манера оповіді створила привабливий мистецький характер письма Л. Луціва.

Звісно, упередженість, яка була притаманна в той час материковій літературі, не задовольняла правдоборця Л. Луціва, тому він удається до активної полеміки з радянськими науковцями. Однак, варто зауважити, що працям діаспорного науковця також притаманна певна політична та світоглядна скерованість, що свідчить про публіцистичність його стефанікознавчих розвідок. Еміграційний науковець відстоював насамперед національно-патріотичні засади, які були цілком знівельовані в лещатах тоталітарної системи. Тож полеміка, із якою автор гостро виступав проти радянських «учених», сприяла очищенню постаті В. Стефаніка від тих ідеологічних ярликів, до яких змушені були вдаватися дослідники у радянські часи.

Відновлюючи творчу постать В. Стефаніка, Л. Луців звертає увагу читача на стилістично розмаїті твори, котрі перебувають у стильовому просторі від реалізму до символізму та експресіонізму. У цих полістилістичних творах новеліст у насиченій манері відтворює драматичні колізії, психологічні моменти, які переживають його герої.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Своє завдання Л. Луців убачав у репрезентації панорамної картини літературного процесу в Україні. У цьому контексті він цілісно розглянув творчість В. Стефаніка, реставруючи її від ідеологічних спотворень.

Усвідомлюючи феноменальність Стефаніка-новеліста, науковець наполягав на комплексному та скрупульозному вивченні колосального доробку автора. Завдяки такому дослідницькому мисленню Лука Луців осягнув секрети творчої індивідуальності майстра психологічної новели, вивчаючи протягом 35 років його літературні надбання.

В умовах протистояння жорстокої тоталітарної та демократичної систем неможливо було залишатись осторонь, коли йшлося про митця такого масштабу, як В. Стефанік. Тому Л. Луців вступив у ідеологічну дискусію із комуністичними інтерпретаторами. Пронизані різкою полемікою із радянськими критиками його публіцистичні та наукові розвідки на ниві стефанікиани дають можливість глибше осягнути спадщину та творче кредо великого співця отчої землі.

Джерела та література

1. Погребенник Ф. Василь Стефанік : семінарій / Ф. Погребенник. – К. : Вища шк., 1979. – 190 с.
2. Стефанік Ю. Роздуми про батька : статті про Василя Стефаніка. Листи в Україну / Юрій Стефанік. – К. : Криниця, 1999. – 223 с.
3. Піхманець Р. Іван Франко і Василь Стефанік: взаємини на тлі доби / Р. Піхманець ; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаніка. – Львів : НАН України, Львів. від. Ін-ту літ-ри ім. Т.Г. Шевченка, 2009. – 262 с.
4. Піхманець Р. Із покутської книги буття: засади творчого мислення Василя Стефаніка, Марка Черемшини і Леся Мартовича : монографія / Роман Піхманець. – К. : Темпора, 2012. – 578 с.
5. Луців Л. Вечірня година (в 13-і роковини смерті В. Стефаніка) / Л. Луців // Свобода. – 1949. – 7 груд. – Ч. 284.
6. Луців Л. Стефаніків світ / Л. Луців // Вісник. – 1937. – С. 221–230.
7. Луців Л. Стефаніків світ / Л. Луців // Вісник. – 1937. – С. 262–274.
8. Луців Л. В. Стефанік у літературній критиці / Л. Луців // Вісник. – 1937. – С. 124–132.
9. Микуш С. Вивчення поезики Василя Стефаніка : [навч. посіб.] / С. Микуш. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2011. – 174 с.
10. Луців Л. Василь Стефанік (В 20-річчя його смерті і в 60-річчя літературної творчості) / Л. Луців / Календар «Свободи». – 1957. – С. 33–42.
11. Луців Л. Московська отрута / Л. Луців // Свобода. – 1961. – 31 трав. – Ч. 100.
12. Луців Л. Література і життя: літературні оцінки / Л. Луців. – Джерсі-Сіті ; Нью-Йорк : Свобода, 1982. – 479 с.

Ковалив Соломія. Василь Стефанік в літературно-критическій рецепції Луки Луцива. В статтю освещаются методологические принципы и жанровые черты литературоведческой стефанікианы украинского диаспорного исследователя, журналиста, соредатора газети «Свобода» (Нью-Йорк) Луки Луцива. Представлена панорамная картина літературного процесу в Україні, в контексте которого целостно рассматривается интерпретация творчества Василя Стефаніка Лукой Луцивым, который скрупулезно подошел к изучению колосального доработка автора. Очерчены этические основы полемики ученого с советскими исследователями творчества украинского новеліста, ведь в условиях противостояния жестокой тоталітарной и демократической систем невозможно было оставаться в стороне, когда речь шла о фигуре Василя Стефаніка. Поэтому Лука Луцив вступил в идеологическую дискуссию с его коммунистическими интерпретаторами. Публицистические и научные исследования на ниве стефанікианы, пронизанные резкой полемікою с советскими критиками, дают возможность глубже понять наследие и творческое кредо великого певца украинской земли.

Ключевые слова: стефанікиана, Лука Луцив, мировоззренческие ориентиры, коммунистическая идеология, украинское эмиграционное литературоведение.

Kovaliv Solomiya. Vasyl Stefanyk in Critical Literature Review of Luka Luciv. The article elucidates the methodological principles and features of the literary genre of Stefanyk studies of Ukrainian diaspora researcher, journalist and co-editor of the newspaper «Svoboda» (New York) Luka Luciv. This article represents a panoramic picture of the literary process in Ukraine, in the context of which the interpretation of Vasyl Stefanyk's work was holistically considered by Luka Lutsiv, who scrupulously studied the tremendous achievements of the author. Ethical principles of scholar's polemic with Soviet researchers of Ukrainian novelis's work were defined, because in the terms of confrontation of strict totalitarian and democratic systems it could not be stand aside, when dealing with the figure

of Vasyl Stefanyk. That is why Luka Lutsiv entered into an ideological debate with its communist interpreters. Journalistic and scientific researches in the sphere of Stefanyk studies, penetrated through with harsh polemics with Soviet critics, give an opportunity of deeper understanding of heritage and creative credo of the great figure, who glorified Ukrainian land.

Key words: Stefanyk studies, Luka Lutsiv, ideological orientation, communist ideology, Ukrainian emigrational literary criticism.

Стаття надійшла до редколегії
01. 02. 2016 р.

УДК 821.161.2-2.09

Оксана Краснобаева

«Ревизор» Н. Гоголя в переводоведческой парадигме Майкла Бересфорда

Исследована проблема популяризации инационального классического гоголевского наследия в рецепции британского лингвиста М. Бересфорда. Его переводческий труд проникнут заботой о рецепции текста «Ревизора» современным английским читателем во всей его идейно-художественной целостности, с учетом накопленного мировым гоголеведением интерпретационного опыта, и вносит существенный вклад в разработку типологии изданий классических текстов, практику текстологии и переводоведения. Бересфорд концептуализирует теоретические проблемы текстологической и переводческой парадигмы гоголевской пьесы, актуализирует комплексный характер исследования гоголевского текста во всей полноте его содержательной и функциональной парадигмы, что обуславливает перманентное исследование принципов изучения раннего драматического наследия Н. Гоголя в иноязычном переводческом дискурсе.

Ключевые слова: рецепция, переводоведение, интерпретация, инациональный, парадигма.

Постановка научной проблемы в статье заключается в исследовании и оценке способов концептуализации английским ученым М. Бересфордом текстологической и переводческой парадигмы гоголевской комедии «Ревизор», определении межтекстуальных аналогий и текстологических параллелей в системе творческих коррелят драматургии Н. Гоголя. Актуальность нашей студии обусловлена необходимостью актуализировать комплексный характер инационального исследования гоголевского драматического текста, его переводческого дискурса.

Анализ исследований по данной проблеме. Текстологическая парадигма переводов гоголевской драмы стала объектом исследования ряда украинских, русских и зарубежных литературоведов и лингвистов XX в. Определенный перелом в несколько запущенной традиции обозначило начало XX в. Прежде всего это связано с именами таких известных ученых, как В. Перетц [10], Б. Томашевский [14], Б. Эйхенбаум [15], М. Пиксанов [11] и др.

Проблема текстологических аспектов перевода гоголевской драмы на сегодня исследована недостаточно. Отдельные ее концепты освещены в трудах М. Рылского [13], Ф. Арвата [1], В. Шевчука [16], посвященных теоретическому дискурсу перевода. Наше внимание привлекли также научные труды Г. Бурлаки [4], И. Заславского [7], О. Краснобаевой [8] и др.

Особенно актуальными, на наш взгляд, является статья П. Михеда [9], в которой рассмотрены преимущества и недостатки современной редакции украинского перевода повести «Тарас Бульба», а также студия В. Радчука [12]. Переводческая парадигма гоголевской комедии «Ревизор» стала объектом исследования и англоязычного литературоведа М. Бересфорда [3].

Со временем принципы и приемы текстуального анализа и переводов гоголевской драматургии, в т. ч. и пьесы «Ревизор», совершенствовались и рядом с решением вопроса о подлинности и достопримечательности авторского оригинала (или «архетипа») все острее становилась необходимость изучения его истории как органической составляющей критики драматического текста.

Цель и задачи статьи. В современном и зарубежном литературоведении и переводоведении отсутствует научная работа обобщающего, комплексного характера, в которой были бы обобщены и концептуализированы теоретические проблемы текстологической и переводческой парадигмы ранней